

Skatten i biblioteket i Saint Paul

Berättelse

Sommaren 1948 reste Vilhelm Moberg till USA. Han var då 49 år gammal. Han ville skriva en stor bok om de många svenskar som flyttade till Amerika på 1800-talet. Men först behövde han fakta. Han ville veta exakt hur livet var för en fattig svensk bonde i det nya landet.

Moberg åkte till delstaten Minnesota. Där bodde det många svensk-amerikaner. I en liten stad fick han ett tips. Folk berättade om en svensk bonde som hade skrivit en dagbok. Bonden hette Andrew Peterson. Hans dagbok fanns nu på ett stort historiskt bibliotek i staden Saint Paul.

Moberg gick till biblioteket. En bibliotekarie hämtade fram dagboken åt honom. Det var inte bara en bok. Det var tio tjocka böcker med cirka 4 000 sidor! Andrew Peterson hade skrivit i dagboken i 44 år. Han skrev om sin familj, sina djur, sina åkrar och om kyrkan.

Moberg blev jätteglad. Det här var precis det material han behövde. Han skrev senare att det var det viktigaste han hittade på hela resan. I flera månader satt han på biblioteket och läste. Han lärde sig allt om bondens liv.

Moberg ville också se platserna med egna ögon. Han cyklade runt i området Chisago. Han tittade på sjöar, gårdar och kyrkogårdar. Sedan satte han sig och skrev. Året därpå, 1949, kom boken *Utvandrarna* ut. Den blev en av de mest älskade böckerna i Sverige.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
en delstat	en del av ett stort land, som Minnesota i USA
fakta	sanna uppgifter, det som verkligen hände
ett tips	ett råd om var man kan hitta något
en dagbok	en bok där man skriver om sin dag
en bibliotekarie	en person som arbetar på ett bibliotek
material	här: fakta och papper man använder för att skriva
en åker	mark där man odlar mat
en kyrkogård	platsen där döda människor begravs
att cykla	att åka på en cykel

Läsförståelsefrågor

1. Varför reste Moberg till USA sommaren 1948?
 1. För att flytta dit för alltid
 2. För att samla fakta till en bok om svenska utvandrare
 3. För att hälsa på sin bror
2. Vad fick Moberg veta i den lilla staden?
 1. Att en svensk bonde hade skrivit en dagbok
 2. Att alla svenskar hade rest hem
 3. Att biblioteket var stängt
3. Hur stor var dagboken?
 1. En liten bok med några sidor
 2. Tio böcker med cirka 4 000 sidor
 3. Ett enda papper
4. Stämmer påståendena? Svara *ja*, *nej* eller *det står inte i texten*.
 1. Andrew Peterson skrev i sin dagbok i 44 år.
 2. Moberg satt på biblioteket i flera månader.
 3. Moberg träffade Andrew Peterson på biblioteket.
5. Vad gjorde Moberg när han cyklade runt i området Chisago? Beskriv kort. (öppen fråga)
6. Varför tror du att dagboken var så viktig för Moberg? (inferens)

Facit

1. 1. För att samla fakta till en bok om svenska utvandrare
2. 1. Att en svensk bonde hade skrivit en dagbok
3. 1. Tio böcker med cirka 4 000 sidor
4. 1. ja b) ja c) det står inte i texten (texten säger inget om att de träffades; Peterson levde inte längre)
5. Exempel på svar: Han tittade på sjöar, gårdar och kyrkogårdar för att se hur platserna såg ut med egna ögon.
6. Exempel på svar: Dagboken berättade exakt hur en svensk bonde levde i Amerika, så Moberg kunde göra sin bok sann och verklig.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten är skriven i preteritum och ger en närbild av Mobergs research, som kompletterar den biografiska texten. Tema: att ta reda på fakta innan man skapar något. Bra för att öva preteritum och tidsord (först, senare, sedan, året därpå). Notera att Andrew Peterson dog 1898 och alltså inte levde när Moberg läste dagboken.

Diskussionsfrågor

- Moberg ville se platserna med egna ögon. Varför kan det vara viktigt att besöka en plats man läst om?
- Andrew Peterson skrev dagbok i 44 år. Vad kan man lära sig av gamla dagböcker och brev?
- Många svenskar flyttade till Amerika förr. Känner du någon som har flyttat långt bort?
- **Skriv (4 meningar):** Berätta om en sak du har gjort för att ta reda på fakta om något. Var letade du? Vad hittade du?

Källor och faktagranskning

- Wikipedia: Vilhelm Moberg – https://en.wikipedia.org/wiki/Vilhelm_Moberg
- Svenskt Biografiskt Lexikon: K A Vilhelm Moberg – <https://sok.riksarkivet.se/sbl/Presentation.aspx?id=9384>
- Historiska Media: Vilhelm Moberg (1898–1973) – <https://historiskamedia.se/artiklar/vilhelm-moberg-1898-1973/>
- Wikimedia Commons: Category:Vilhelm Moberg – https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Vilhelm_Moberg

Faktagranskad i juni 2026. Vilhelm Moberg föddes 20 augusti 1898 i Moshultamåla i Algutsboda församling i Småland och dog 8 augusti 1973 (tog sitt liv genom att dränka sig i havet vid Väddö i Roslagen). Genombrottsroman: Raskens (1927). Huvudverk: Utvandrarserien i fyra delar (Utvandrarna 1949, Invandrarna 1952, Nybyggarna 1956, Sista brevet till Sverige 1959). Han bodde i Kalifornien (Carmel) under stora delar av arbetet med serien. Han var även dramatiker, journalist och samhällsdebattör (republikan, monarkikritiker). Bilden är en svensk pressbild från 1967 och är public domain enligt svensk upphovsrätt (fotografisk bild tagen före 1969).

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.